

je spisal novo zdravoslovno črtico „*Naša kuća, kakova jest, a kakovo treba da bude.*“ V Dobrovniku sta prišla na svetlo dva nova zvezka že večkrat oglašenege *Biankinovega* dela: »*O uzgoju i njegovanju cveća, uresnog grmlja i drveća.*« V Oseku je *enciklopedija* dra. Zocha dospela do 19. snopića. Bosenski frančiškan *Batinić* je dovršil imenitno svojo „*poviest katoličke crkve i franjevačkoga reda.*« *Stjepan Basariček* je popravil in čisto pre-naredil svojo „*Pedagogijo*“, od katere je nedavno v tretjem izdanji prišel na svetlo I. del: »*Uzgojoslovje.*« Prof. *Petar Nenin* je sam založil svoje „*primjere iz deskriptivne geometrije.*“ Najimenitnejša in najkoristnejša knjiga, ki je zadnji čas prišla na svetlo, pa je gotovo historijski „*atlas*“ za razumevanje hrvaške zgodovine, ki ga je izdelal in izdal neutrudljivi profesor *Vjek. Klaić*. To je čisto nova prikazen na književnem polji hrvaškem in gotovo je bo vsakdo vesel, kdor se zanima za domačo zgodovino, ter hvaležen učenemu gospodu profesorju, da se je lotil tako težavnega dela, kateremu je le on kos. Za notranjo, znanstveno vrednost tega začetja porok nam je že samó ime profesorjevo; ali tudi zunanja oblika historijskega atlasa hrvaškega je tako ukusna in dovršena, da bi bila vsakemu drugemu národu na čast. Priporočamo torej ta atlas, s katerim je gospod Klaić povzdignil vrednost vsem knjigam in razpravam o hrvaški zgodovini, kar najbolje vsakemu omikanemu Slovencu. — Hrvaška Matica je bosenskem frančiškanku fra *Dobroslavu Božiću* podelila podporo, da izda I. zvezek perijodičnega spisa „*Novi prijatelj Bosne*“. O letošnjem delovanji Matice Hrvaške sploh bomo poročali drugo pot, za danes ome-njamo le to, da je ravno dotiskana peta knjiga prevodov grških in latinskih klasikov, v kateri je „*Herodotova poviest*“, ki jo je prav lepo pohrvalil naš rojak profesor dr. Musić. — 86. knjiga „*Rada*“, glasila jugoslovenske akademije, ima to-le vsebino: »Kako je rabila riječka *žrez* novoj slovenskoj knjizi do prije 50 godina,« od prof. *M. Valjavca*; „*Veznici u slovenskijem jezicima*“ od dra. *T. Maretića*; *Besjeda* predsjednika dra. *F. Račkoga* u svečanoj sjednici dné 7. prosinca 1887; *izvještaj* tajnika dra. *P. Matkovića*; in „*Stavbene prilike u naših gradovih*“ od dra. *F. Vrbanića*. Ob jeanem je akademija izdala svoj *letopis* za drugo desetletje 1877—1887, o katerem bomo o prvi priliki kaj več izpregovorili.

Črtica o slovenskem liturgijskem jeziku. V zadnjem zvezku »Ljublj. Zvona« čitam na str. 255. »Drobtinico slovenskega liturgijskega jezika na Slovenskem.« Želji pisateljevi, izraženi koncem njegovih od rodoljubja navdihnenih vrstic, nekoliko ustrezaj ta-le skromen podatek: L. 1886. sem potoval po Dravski dolini. O tej priliki obiščem tudi obče znanega, posebno za severno mejo štirskih Slovencev velezaslužnega narodnjaka, preč. gospoda župnika Kocuvana v Vuhredu. Med raznimi pogovori mi pové, da poje pri slovesnih procesijah na Telovo itd. evangelije v slovenskem jeziku. V dokaz mi pokaže veliko knjigo, v koji so bila evangelija jako ukusno v novi slovenčini spisana. Tudi mi je pravil, »da so ljudje vedno globoko, do solz gineni, ko zaslišijo v mili materinščini s slovesnim glasom zapeti: »Gospod bodi z vami! . . .« (Kdo se tu ne spomni pripovedi o sv. Metodu?) Je li to slovensko petje tam že od davna v navadi, ali ga je on sam uvel in če ga še sedaj na novi svoji župniji v Lempahu nadaljuje — to mi ni znano. Nadejem se pa, da pri bodočem obisku vse natančno pozvem. (Prosimo! Ured.)

Ante Goričlján.

Dodatek spisu »Velesalo« itd., natisnenem v 8. št. (v 1. dan avgusta 1882. l.) v »Ljublj. Zvonu« od 480. strani dalje.

Na Koroškem Za Vrhom pri Bistrici blizu Svéčan, kakor sem zvedel, govore *sadvū, sadvā*, n. der Sattel, namesto: *saddlō, saddla*, n., kar mi kranjski Sloveni izrekamo: *sēdlo, sēdla*; zatorej ima iz korenike: *sed*, sitzen Korošec tudi tukaj „a“ namesto „e“. K temu je v »Kresi« 1. novembra 1882. l. na 582. str. čitati, da Korošci Rožanskega razrečja velé: *Salān*, kar na Kranjskem slóve: *Seljān*, kder se nam zopet kaže „a“ na-

mesto „e“ v koreniki *sed*, ker je znano, da *Salan* poleg *Selján* stoji namesto *sadljan* ali *sedjan* zopet iz korenike *sed*; a vrhu tega ne pozabiti, da je „salo“, namesto „selo“ podstava besedi: *Salan*, ter da isto lice „salo“ za „selo“ nahajamo tudi v besedi; „*Velésalo*“ nam. „*Veléselo*“.

Fr. Levstik †.

Zopet nekaj o Gallusu. V zadnji št. letošnjega »Zvona« omenil je g. Janko Leban mojega lista, ki sem mu ga o Gallusu pisal dné 2. jul. 1886. l. S to objavo me g. pisatelj sili, da povem, zakaj si mislim našega glasbenega velikana rojenega v Idriji. Rad bi bil sicer svoje mnenje, dà, prepričanje o rojstvenem kraji Gallusovem záse obdržal zato, da bi mēni, rojenjá Idrijčanu, nihče ne mogel podtikati lokalno-patrijotičnih namenov; a ker zdaj o tem ne smem dalje molčati, naj zapišem o rojstvu Gallusovem to, kar vem:

Bilo je leta 1847—48., ko sem mlad dečko rad obiskoval svojega sorodnika, J. F. v Idriji. Tu sem je zahajal devetdesetletni mož, katerega smo nazivali Tobijo. Je li to ime bilo krstno ali priimek, ne vem. Znal pa je ta mož tako zanimivo o starih časih govoriti, da smo ga mladi in stari radi poslušali. Bil je živa kronika. Neki dan nanese govorica tudi na glasbo. Navzočni hišni gospodar Mihelec vneto proslavlja tedanjega idrijskega organista Krašnjarja; potem še hvalno omeni slovečega Roba, ki je za prospeh glasbe, živeč v Idriji, toliko dobrega storil i. t. d.

Na to Tobija: »To je vse res, toda Idrija je imela muzikanta, ki mu ga ni bilo pára na svetu. Stari oče moj mi je mnogokrat pravil, da sta nekdaž živela v Idriji brata učitelja Petelina, ki sta bila v muziki na silnem glásu. Rojena sta bila v Idriji. Posebno se je odlikoval v muziki mlajši, kateremu so ljudje rekali Petelinov Jakob. Ta je bil tako umeten, da je znal sam muziko napisati, ki se je tako lepo slišala, kakor bi bili angeljci godli. Pozneje so Jakopa iz Idrije bili zapodili zato, ker se ni hotel v lutrovske vero zapisati, kakor njegov brat. Od tistega časa se je izgubil in ljudje so mislili, da si je kje življenje vzel. Jaz pa sem v mladih svojih letih slišal pridigati škofa v Idriji, ki je omenil v vrsti slavnih mož, ki so se v Idriji rodili, tudi nekega velikega muzikanta, kateremu je dal čudno ime Galumbus. Stari poslušalci pa so bili ugenili, da je bil ta človek Petelinov Jakob iz Idrije, ki je tam nekje v deveti deželi umrl.«

Tako je govoril stari, resnicoljubni mož, kateremu gre verjeti zlasti zato, ker je to pripovedoval brez namena in nepozvan. G. okrajni šolski nadzornik Lapajne pa je tudi v nekem spisu dokazal, da je za verske reformacije učiteljeval na protestantski šoli v Idriji Petelin. Kako dobro se to strinja s pripovedko Tobijevo! Sorodniki Petelinovi pa so živeli še v tem stoletji v Idriji. Zadnji potomec te rodovine je imel prodajalnico na trgu blizu idrijske mestne farne cerkve in pozneje, ko je po smrti Petelina to prodajalnico in hišo bil kupil Kagnus, stal je še za grb nad prodajalnico železen petelin.

Zadnji Petelin je bil bajt celó ponosen na slovečega svojega sorodnika Jakopa. Mnenja svojega, da je bil Gallus porojen v Idriji, sicer nikomur ne vsiljujem; trdno pa sem za svojo osebo prepričan, da so besede Tobije resnične. Spočetka me je stvar malo brigala; ko pa sem pozneje čital v Mašekovi Ceciliji životopisne podatke o Gallusu, v katerih pravi pisatelj: »Gallus wurde in Krain, im Geburtslande seiner Vorfahren geboren. Den Geburtsort kann ich leider so lange nicht bestimmen, bis mich der gefällige Eifer irgend eines Patrioten in den Stand setzt, nähere Auskunft über Gallus' Geburtsort und dessen Familienverhältnisse zu bringen.« (Citat iz spomina.) Nato se živo domislim pri povedi Tobijeve.

Rojstveni kraj Gallusov staviti s Kranjskega v kanalsko okolico na Primorsko, dozdeva se meni nevarno, ker se bojim, da bi kdo izmed nasprotnikov naših potem ne predstavil kraja Gallusovega rojstva kam tja doli v deželo, »kjer limone cvetó, a makarone jedó.«

D. Fajgelj.